

Miljö- och energidepartementet
Naturmiljöenheten
m.registrator@regeringskansliet.se

Diarienummer
M2017/01115/Nm

Datum
2018-08-01

Remissvar angående betänkande *"Ekologisk kompensation – Åtgärder för att motverka nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samtidigt som behovet av markexploatering tillgodoses"*

BirdLife Sverige har av Miljö- och energidepartementet beretts möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande. Vi yttrar oss i egenskap av nationell expertorganisation på fåglar och hur de påverkas vid exploatering.

BirdLife Sverige ser generellt positivt på en ökad tillämpning av ekologisk kompensation. En sådan tillämpning får emellertid inte medföra att särskilt viktiga naturområden tas i anspråk för exploatering. Den omtalade skadelindringshierarkin, som definitivt bör skrivas in i svensk lagstiftning, är en av förutsättningarna för att kompensationsåtgärderna inte ska kunna användas som förevändning för att exploatera. Försiktighetsprincipen måste ha en fortsatt generös tillämpning och att tillåta exploatering som "tvingar" fram kompensationsåtgärder bör endast ske i undantagsfall.

Skyddet för särskilt värdefull natur ska således vara fortsatt lika starkt. I de fall då exploateringsprojekt tar natur med betydande värden i anspråk, måste det först säkerställas att dessa värden kan "bibehållas" genom föreslagna kompensationsåtgärder. Det måste göras tydligt att det i många fall inte går att förutse naturen och att grundinställningen därför, i enlighet med miljöbalkens försiktighetsprincip, ska vara att bevara det som finns istället för att försöka skapa nya miljöer. Exempelvis vet vi ofta inte till fullo varför en tjäderspelplats ligger där den gör. Därmed är det mycket vanskligt att ta den i anspråk med föresatsen att skapa en ny spelplats i närheten. För att en sådan åtgärd ska vara acceptabel måste den "nya" miljön först skapas och attrahera tjädrarna att börja spela där.

Beslut om tillåtlighet ska grunda sig på bedömning av projektet utifrån de effekter som antas uppkomma, med eller utan kompensation. Om konsekvenserna av ett exploateringsprojekt bedöms som acceptabla, kan kompensationsåtgärder skapa en ekologisk "nettovinst". Det kan till exempel ske genom anläggning eller återskapande av biotoper likvärdiga de som går förlorade vid exploateringen. Detta är emellertid inte alltid realistiskt. Då bör det rimligen vara möjligt att genomföra andra typer av åtgärder som på något sätt förbättrar förutsättningarna för naturen och då i synnerhet de biotoper och arter som är mest hotade.

Generellt ska dock gälla att samma art/habitat som utsätts för negativa effekter från en exploatering är den/det som ska dra nytta av genomförda kompensationsåtgärder. Nyttan bör också vara till gagn inom samma region (för att i första hand gynna samma delpopulation) och i

någorlunda närtid. Kompensationsåtgärder som faller ut flera generationer framåt medför att aktuell population under tiden har lidit förluster som kanske inte är reversibla.

Vid beslut om kompensationsåtgärders omfattning är en grad av överkompensation rimlig. Detta eftersom effekterna av genomförda kompensationsåtgärder inte är kända på förhand. Risken är överhängande att de inte blir lika framgångsrika som planerat. Det är vidare svårt att bedöma den totala förlusten vid en exploatering, som ofta påverkar många olika organismer, biodiversitet och ekosystemtjänster. Det är viktigt att komma ihåg att helheten i ett ekosystem är större än de enskilda delarna – något som sällan eller aldrig fångas i lagtexter eller artinventeringar. I enlighet med EU-kommissionens artikel 6.3 angående skydd av Natura 2000-områden måste ett områdes helhetsvärde (*"integrity of the site"*) bevaras.

För att ekologisk kompensation ska vara verkningsfull krävs att ett system utvecklas där effekterna av olika kompensationsåtgärder och för olika arter är kända. Först när kompensationsåtgärderna visat sig ha avsedd effekt kan de börja användas i "skarpt läge". Det är således oerhört viktigt att man lägger stor vikt vid uppföljning av de kompensationsåtgärder som tillämpas. Ett minimikrav bör vara att det ska finnas allmänt tillgängliga data om bland annat fågellivet före exploateringen respektive efter genomförd kompensation. Om förväntat resultat är osäkert kan dessutom jämförande effektstudier behöva göras både på plats och i ett liknande men opåverkat område.

BirdLife Sverige ser positivt på att det införs lagkrav på kompensation vid dispenser i biotopskyddsområden, liksom att man vill införa obligatorisk bedömning av kompensationsfrågan i miljöbalken 16:9. Kravet bör också tas upp i PBL, väglagen och järnväglagen.

Angående föreslagna ändringar i miljöbalken anser BirdLife Sverige att obligatoriskt krav på kompensation i princip ska gälla för ingrepp i all natur med höga värden; inte bara lagskyddade områden utan även till exempel nyckelbiotoper och IBA-områden.

Förslaget med kompensationspooler är intressant och bör övervägas vidare framöver, men BirdLife Sverige vill poängtera risken för att den levererade kompensationen då med större sannolikhet får svårt att omfatta exakt det som den är avsedd för.

Vi vill poängtera vikten av att kunskapen om och användandet av ekologisk kompensation intensifieras snarast, inte bara bland exploatörer, tillståndsgivare, länsstyrelser och kommuner, utan även i samhället i stort. Våra gemensamma naturvärden blir i många avseenden allt mer utarmade och det är således oerhört angeläget att samhällets negativa påverkan stoppas och istället vänds till en positiv trend att ersätta de värden som gått förlorade och öka den biologiska mångfalden i våra ekosystem. En utbredd tillämpning av kompensationsåtgärder kan vara ett sätt att vända trenden, i synnerhet om exploatörer vågar/vill åta sig ett ansvar som sträcker sig utöver ekonomiska incitament och ålagda krav.

Av någon anledning har de areella näringarna jord- och skogsbruk exkluderats i det aktuella regeringsdirektivet. Det är mycket olyckligt, eftersom ständigt pågående aktiviteter inom dessa näringar orsakar de absolut största ekologiska förlusterna i vår naturmiljö. Det är således inom jord- och skogsbruk behovet av kompensationsåtgärder är som allra störst.

Daniel Bengtsson
Fågelskyddsansvarig
BirdLife Sverige
Tel. 070 515 45 33
E-post: daniel.bengtsson@birdlife.se

Lotta Berg
Ordförande
BirdLife Sverige
Tel. 070 881 28 14
E-post: lotta.berg@birdlife.se